Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Basilio San Anton Baraiazarra

Muxika, Bizkaia
(1927-2016)

Aurkibidea

Biografia

1927ko ekainaren 14an jaio zen Ibarruriko (gaur egun Muxika) Mauma auzoko Txorillena baserrian eta ordudanik bertan bizi da. Aita bertakoa zen eta ama Burdaria auzoko Otxortia baserrikoa. Bederatzi neba-arrebatatik hirugarrena da. 54 urtez artzain lanetan aritu da. Auzo bereko Usinbaltza baserriko Begoña Arrazolarekin ezkondu zen; bi seme-alaben aita da. Begoña Arrazola (1933-2010) bere emazteak era parte hartzen zuen elkarrizketan.

Zintak

MUX-008

- **Proiektua**: Muxikako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2009-11-12
- **Iraupena**: 174 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Transkribatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea

Pasarteak

1. 1927an Txoriena baserrian jaioa

- **Erref**: MUX-008/002
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:00:25. **Bukatu**: 00:01:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
1927an ekainaren 14an jaio zen, Mauma auzoko Txoriena baserrian.

2. 46 ume Maumako eskolan; etxe bakarrean 21

- **Erref**: MUX-008/003
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:01:31. **Bukatu**: 00:03:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Soldadutzaz gain artzain lanetan egondako hiru hilabetez baino ez da egon etxetik kanpo. Eskolara astean behin edo bitan joaten zen; etxeko lanetan lagundu behar izaten zuten. Maumako eskolara joan zen, garai hartan 46 ume zebiltzan bertako eskolan; etxe baten 21 seme-alaba ziren.

Transkripzioa
- Beti bizi izen zara hemen, ezta?
- Ni bai.
- Orduen iñoz ez zara egon etzetik kanpo? soldadutzan-edo bakarrik edo...
- Bai. Soldadutzan eta neure denpora danien hiru hille bete ein nittun beste hortxe negu baten ardidxek zaintzen. Gehidxau ez dot ein ez kridxau ezta ezetan bez, etzien, biherra palue eta gosie, ta hementxe.
- Bueno zuk gerra eurretik be eskolara joateko astidxe be eukiko zendun, ezta? Gerra eurretik eskolara joan ziñen?
- Bai, baia ez oingo moduen egun danetan ez, astien egun bat edo bi. Aitteri behidxekaz soloan biher eitteko ittaurren eitten han ta jakin ha, ta eskolan zemat denpora ein pentsetan dozu? hamabi urte euki genduzenin basora piñu botaten trontziaz.
- Ta nungo eskolara joan ziñen?
- Meumera.
- Meumeko eskolara.
- Meumen egon zan eskolie. Berrogeta seidxen asientu egon zien Meumen ta danak beteta, hondiño zutunik egoten giñen. Ta lau etxe, baia etxe bakotzan bederatzi, hamar, zortzi. Etxe baten hogeta bat izen zien, hogeta bat, "Zela". "Zela" zein den jakingoik hik ba? Han Zela hantxe, hogeta bat ta hemeretzi bautidxauek. Hogeta bat izen ein biher dabe e! han egon zan biherrik ta astidxe edozetarako be baia.

3. Maistra gogorra

- **Erref**: MUX-008/004
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:03:01. **Bukatu**: 00:05:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Neskak eta mutilak elkarrekin ibili ziren eskolan. Maistrak zigortu eta jo egiten zuen; handik Anbrera (Mendata) joan zen. Harekin derrigor ikasten zela dio. Basilio umetan lodia ei zen.

Transkripzioa
- Eta ze egon ziñien neskak eta mutillek Meumeko eskolan danok batera?
- Danok batera.
- Ta maisue edo maestrie zer euki zenduen?
- Bidxetara euki gendun, baia en jeneralien maestrie, en jeneral maestrie euki gendun.
- Ta nor zan hori maistrie?
- Bai, esango dotsut ba, bueno. Zemat urten diren, ta gero hortik Anbrera joan zan, maistra baltz bat. Joder. Harrapeu baneke hor hortxe kurban hilko neuke. Hak emoten oskuzen emotekuek guri. Baia emon be zelan, hotz

dauenien, pentseu e, atzamarrak holan ipiñi erain oskuzen drauiegaz goittik behera. Mekauen, sartute agoan harek negar eindde baiña hantxe mokue daridxola. Negar eittiegaittik ha berez ta gero Anbrera eroan ei dxuen ha.
- Eta nungoa zan hori maistriori?
- Ba horidxe, ez dakitz nungoa zan. Maestra morena bat zan. Nik e joder, orduen zer esango dotsut ba? Gerrate eurretik egon zan ze Meumeraiño joan ezin, nik bestieri segidu ezin. Berez be eskasa izen ei nitzen ta gero maestriek iñoz ba beragaz lo eitteko esan eta mekauen la puta, zabaldu atie eta emon ariñeri ta etxera. "Neuk, neuk ein zugaz lo?" ta etxera! Ze esaten dabe txikitten ba lodidxe nitzela-ta, baia nik gero ba pentse eizu, hamazortzi urtegaz soldadutzarako tallarik ez nabela harrapeu ta ibilli nitzen. Zelakoa izen nitzen umetan. Ta gero gora hazten itzi be ez, ze gottitik beherako palukadakaz bajatu beti hankak.
- Eta eskolara orduen esan dozu, maistrie zer zan txarra? maistrie txarra izen zan?
- Txarra ez zan izen, baia ikesi derrigor ein biher gero. Baia joder, joten hasten zanien. Ta zu, berrogeta sei umeri maestra baten zozer ein ein biher, ta batzuk ba orduen gero eskolatik urtenda beste eskola batera eta eskolatik urtetan bazun ta biherra izeten zan. Ta batzuk gizon zatidxek, honako gizon zatidxek batzuk eskolan. Ta hainbeste domiñetako jo edo zeuzer ein ein biher, ostantzien maestrie bera jan eingo eben eta, eingo eben ez, ein eingo gendun.

4. Eskolako zigorrak; dotrina abadeagaz

- **Erref**: MUX-008/005
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:05:18. **Bukatu**: 00:08:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak

Laburpena:
Zigor moduan bazkaldu barik uzten zuten maistrak; edozer jaten zutela dio. Goizetik gauera eskolatik irten barik ere egoten zen. Maistrak bazekien euskaraz; hala ere, gaztelaniaz egiten zuen. Eguerdietan ordu erdiz abadeagaz dotrina ikasten zuten. Ez baziren joaten abadea joaten zitzaien etxera bila. Abade gaztea nesken gustukoa zela dio.

5. Herriko abadeak eta jaunartzea

- **Erref**: MUX-008/007
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:08:58. **Bukatu**: 00:10:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Ezagutu dituen abadeak aipatzen ditu: don Luziano, don Iñaki, don

Rikardo eta don Jesus, besteak beste. Gerraostean egin zuen lehenengo jaunartzea; gaztelaniaz egin zuten. Eskolako atean Cara al Sol kantatzen zutela dio.

6. Jaunartzeko arropak

- **Erref**: MUX-008/009
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:11:16. **Bukatu**: 00:12:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Bere lehenengo jaunartzea anaia zaharrenen trajea jantzita eta abarketa zuriekin egin zuen. Jaunartzea egin ostean segituan aldatu behar izan zituen arropak ez zikintzeko. Ostean olgetan joan barik, behiak jagotera joan behar izan zen.

7. Bataioak eta hiletak Ibarrurin; jaunartzea Maumen

- **Erref**: MUX-008/011
- **Iraupena**: 0:02:59. **Hasi**: 00:12:38. **Bukatu**: 00:15:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Umea jaio eta segituan udaletxera joan behar izaten zen parte ematera eta jaio eta bizpahiru egunetara amabitxiarekin eta aitabitxiarekin bataiatzen zen umea. Bataioak eta hiletak Ibarrurin egiten ziren, jaunartzeak ostera, Mauman. Ibarrurira joateko egiten zuten bidea aipatzen du. Hildakoak Ibarrurira eramateko bide luzea egin beharra zuten eta askotan sufritu egiten zuten. Auzokoren bat hildakoan gaubela egiten zen eta elizatik irten ostean andareentzako eta senitartekoentzako jana egoten zen Etxandiko tabernan.

8. "Tokadak"

- **Erref**: MUX-008/014
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:17:06. **Bukatu**: 00:17:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:
Jendea hildakoan "tokadak" jotzen ziren, kanpaiak. Etxeren bat erretzen

zenean denak batzen ziren laguntzeko prest; etxe errearena batzen zuten, diruz laguntzeko.

Transkripzioa
- Lehen kanpaiek, geur egun kanpai danak die bardiñek.
- Bai, baia hiltzen zanien bat tokadak esaten dxakon hamen, tokadak, tokadak, kanpaiek joten zien, dra-dra-dra-dra. "Ene ze paseu ete da?" ta ensegida danak enteretan zien. "Zer?" eta "Fulano hil da", kanpaiek joten zien lehen, oin ez die joten hemen be.
- Baiña ez zenduen diferentzidxetan kanpai kopurue andrazkoa izen, gizonezkoa izen?
- Ez, ez, ez gendun...
- Ta etxe bat edo baso bat-edo erretan bazan?
- Bo, etxe bat erretan bazan ba gero etxe erriena batzen lagun bi. Hantxe batzen zan dirue.
- Emaztea: etxie erretan bazan, suek urtetan ebanien kanpaiek.
- Kanpaiek.
- Bai hori.
- Kanpaiek joten zien.
- Gogor.
- Gogor. Ensegida jente dana batzen zan, ensegida jente dana batzen zan.

9. Maumako baserrien izenak

- **Erref**: MUX-008/015
- **Iraupena**: 0:02:53. **Hasi**: 00:17:57. **Bukatu**: 00:20:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Mauma ez da asko aldatu bera gaztea zenetik; baina, lehen 33 etxebizitza ziren gaur egun 6. Maumako etxe-izenak aipatzen ditu: Txarroa, Txosna, Astei, Imatxena, Usinbaltza, Errotazar, Maiora, Poto, Otzatibaso, Andramaribaso... Errotazar errota ei zen, baina berak ez zuen ezagutu.

10. Argindarra: petrolioa eta karburoa

- **Erref**: MUX-008/017
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:21:38. **Bukatu**: 00:23:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Hasieran petrolioa eta karburoa erabiltzen zuten; beranduago jarri zuten motor bat eta beraiek bakarrik zuten argia. Karburoagaz ez ziren sabaira eta kortara joaten; farola erabiltzen zuten.

11. Azpigarrirako ira

- **Erref**: MUX-008/018

- **Iraupena**: 0:03:03. **Hasi**: 00:23:12. **Bukatu**: 00:26:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Azpigarrirako ira basotik ekartzen zuten, iraleku zabalak zeudela dio. Gaur egun sasia eta otea baino ez dagoela dio. Lehen saldu egiten zen ira, bolantekada bakoitza (4 gurdikada) 10 ogerlekoren truke. Ira inguruko herrietara ere saltzen zutela dio. Lehen udagoienean arbia ereiten zen ganaduarentzat. Lan asko izaten zutenez askotan lo gutxi egiten zuten.

12. Aitarekin izandako gorabeherak

- **Erref**: MUX-008/019
- **Iraupena**: 0:02:38. **Hasi**: 00:26:15. **Bukatu**: 00:28:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aitak gutxitan jotzen zutela dio, baina jotzen zuenean gogor egiten zuen. "Txorizena" medikuak etorri beharra izan zuen behin oso gogor egin ziolako. Berak ere behin aitari mailua jaurti eta belarri ondoan zauritu zuen; ume gaiztoa zela dio.

13. Familiaren jatorria

- **Erref**: MUX-008/020
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:28:53. **Bukatu**: 00:30:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Bederatzi neba-arrebatatik hirugarrena da bera. Aita bertakoa zen eta ama Burdaria auzoko Otxortia baserrikoa; Burdaria eta Urrutxu artean zegoen. Beraien abizenaren jatorria Bilboko San Antonen dago, bere aitita urikoa zelako.

14. San Anton abizena; soldadutzako istorio bat

- **Erref**: MUX-008/022
- **Iraupena**: 0:03:24. **Hasi**: 00:31:40. **Bukatu**: 00:35:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
San Anton ijitoen abizena dela dio. San Anton gutxi daudela dio. Soldadutzan ezagutu zuen bere abizen bereko bat, harekin bizi izandako kontakizunak kontatzen ditu. Mandozain zegoela ipurditik palo bat sartuta hil zuen mandoa. Albaitariak atake batek jota-edo hil zela esan zuen.

15. Soldadutzako istorioak

- **Erref**: MUX-008/023
- **Iraupena**: 0:04:36. **Hasi**: 00:35:04. **Bukatu**: 00:39:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
19. infanterian egon zen 18 hilabetez; ordura arte denbora gehiago irauten zuen soldadutza garaiak. Bertan ere ez zela ondo portatzen dio. Behin zigor legez ilea moztu behar izan zioten baina sarjentu euskaldunaren laguntzari esker libratu egin zen. Beste behin nahiago izan zuen tren-geltokiko jesarleku batean lo egitea kuartelean egotea baino, goizeko lehen trena hartzeko. Iruñetik Arrasatera eta handik Durangora arte joaten ziren trenez.

16. Gerran hildakoak

- **Erref**: MUX-008/025
- **Iraupena**: 0:03:17. **Hasi**: 00:39:53. **Bukatu**: 00:43:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerra pasatu zenean, 10 urte zituen Basiliok. Makina bat hildako ikusi eta lurperatutakoa da; oraindik gogoan du non dauden lurperatuta. Potoko seme bat eta Errotazarreko beste bat kanpoan hil zituzten Gernika erre zuten egunean; bata ura edaten zegoela aho barrura tirokatuta hil zuten. Abioiak- eta pasatzen zirenean, kortako txahalen atzean ezkutatzen ziren atakeak irauten zuen bitartean.

17. Ama Durangoko plazara

- **Erref**: MUX-008/027
- **Iraupena**: 0:03:51. **Hasi**: 00:43:37. **Bukatu**: 00:47:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Bere ama astean birritan joaten zen Durangoko plazara oinez astoarekin, zapatuz eta martitzenez. Beranduago behorra eta gurdia ekarri zituzten.

Durangora joateko egiten zuen bidea azaltzen du; bi bide ezberdin zeuden.

18. Frontea Arronan

- **Erref**: MUX-008/029
- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 00:47:41. **Bukatu**: 00:49:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Frontea Arrona mendian egon zen; erreketeak ziren. Tiroka aritzen ziren bertatik eta mutiko bat zelan hil zuten kontatzen du. Muniketaganeko etxeari ere eraso ziotela dio; oraindik ere, agian, bertan egongo da kanoi-zuloa. Kanoikadak ez zuen inor harrapatu. Unda auzoan ere trintxerak zeuden tiroak egiteko.

19. Errazionamendua

- **Erref**: MUX-008/031
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:49:43. **Bukatu**: 00:51:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Ibarrurira joan behar izaten ziren errazionamenduaren bila; aste osorako zena egun bakarrean bukatzen zuten. Azukrea morea zela gogoratzen du eta ogi tartean jaten zutela.

20. Garia, artoa eta txerria entregatu beharra

- **Erref**: MUX-008/032
- **Iraupena**: 0:02:47. **Hasi**: 00:51:54. **Bukatu**: 00:54:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Garia eta artoa entregatu behar izan zuten, abastorako arduradun batzuk zehazten zituzten kontrolerako. Txerria hilez gero ere entregatu behar izaten zuten, eta hiltzearren ere ordaindu egin behar izaten zenez askok gauez hiltzen zuten. Auzoko baten behin txerria jo beharrean bere hanka jo eta apurtu egin zuen.

21. Domekan beharra egitea galarazita

- **Erref**: MUX-008/034
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:54:49. **Bukatu**: 00:57:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Entregatu beharreko ez baldin bazen entregatzen isuna ordaindu behar izaten zen. Domeketan baserriko beharrak egitea txarto ikusita zegoen eta bere aitak isuna ordaindu behar izan zuen garia garantzearren; 10 ogerleko isuna ordaindu behar izan zuen. Dirurik ez zuenez, etxera bueltatu, Potoneko auzokoek dirua utzi eta Ibarrurira bueltatu behar izan zen ordaintzera. Elizarentzat ere bekatua zen antza.

22. Ibarruriko alkateak

- **Erref**: MUX-008/035
- **Iraupena**: 0:01:48. **Hasi**: 00:57:54. **Bukatu**: 00:59:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:
Bere aitari isuna jarri ziotenean Ibarruriko alkatea Burdariako Erramon Derteano zen. Beste alkate asko aipatzen ditu: Seberiano Begoña, eta Ajuriako Goiko baserriko Isidro.

23. Estraperloa

- **Erref**: MUX-008/038
- **Iraupena**: 0:03:07. **Hasi**: 01:03:51. **Bukatu**: 01:06:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errotariak egiten zuen estraperloa. Ardoarekin eta pattarrarekin ere egiten zuten; Durangotik harako bidean aguazilak egoten ziren. Undan zegoen Errafael izeneko aguazila; harekin gertatutako pasadizoa kontatzen du.

24. Aita errukiagatik ez zuten hil

- **Erref**: MUX-008/040
- **Iraupena**: 0:04:25. **Hasi**: 01:07:10. **Bukatu**: 01:11:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Reketeei bere aita gorria zela esan zioten eta bere aitaren bila etorri ziren hiltzeko asmoarekin; beraiek umeak ziren arren guztia ikusi zuten. Etxe gaineko bidegurutzean eztabaidan hasi ziren moroak beraien artean, eta haietako bat umeak ikusita errukitu egin omen zen eta Basilioren aita aske utzi zuen. Ibarruriko Etxandiko Pedro Jose horrela hil zutela dio.

25. Pedriñen errota

- **Erref**: MUX-008/042
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 01:12:30. **Bukatu**: 01:15:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Pedriñen errotara joaten ziren; errota hori non dagoen aipatzen du. Ingurukoak ere hango errotara joaten ziren. Gerra sasoian gauez joan behar izaten zuten; Berriztik ere hurbiltzen zen jendea.

26. Gerra sasoian errotak zarratuta

- **Erref**: MUX-008/043
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 01:15:14. **Bukatu**: 01:16:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra sasoian errotak zarratuta egon zirenez, kontrabandoan aritzen ziren; urtebete inguruan egon ziren zarratuta. Hala ere, errotariak jakiten zuen noiz eho eta noiz zarratu, harrapa ez zezaten. Errotaria Potoko semea zen.

27. Maumeko presoak; udaletxeko milizianoak

- **Erref**: MUX-008/044
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 01:16:35. **Bukatu**: 01:19:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Potoko bi seme egon ziren kartzelan; eta beste bi hilda. Bilboko kartzelan egon ziren. Aita gauez irteten zen Maumatik Bilbora oinez hurrengo goizean bueltan egoteko. Bertako miliziano asko zegoen, tartean bere koinatu bat; Ibarruriko udaletxea ere milizianoek jagoten zuten. Behin udaletxea zaintzen zeuden miliziano horiek udaletxera sartzen norbait ikusi zutenekoa kontatzen du, alkatea zen eta ia-ia hil egin zuten.

28. 21 umeko familia

- **Erref**: MUX-008/046
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 01:19:25. **Bukatu**: 01:21:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Maumako familia batek 21 ume izan zituen, Zelara baserrikoek. Teresa deitzen zen 21 seme-alaba zituen emakumea.

29. Euskaraz abesteagatik hila

- **Erref**: MUX-008/049
- **Iraupena**: 0:01:48. **Hasi**: 01:23:00. **Bukatu**: 01:24:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Gerran ibilitakoak gazte hil zirela dio, urte asko egoten ziren gerran. Bere koinatu baten anaia, Genaro, soldadutza garaian tabernan euskaraz abesteagatik hil zuten. Eskola sasoian ere jolas-orduan euskaraz berba egiten harrapatuz gero, zigortu egiten zuten.

30. Don Juan medikua

- **Erref**: MUX-008/051
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 01:25:28. **Bukatu**: 01:27:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Maumen ezagutu zuen lehenengo medikua don Juan izan zen, berak ekarri zuen bertara lehenengo bizikleta ere. Medikuari herriak ordaintzen zion, ez gaixoak.

31. Txorizena medikua

- **Erref**: MUX-008/053
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 01:27:15. **Bukatu**: 01:29:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Amak seme-alaba guztiak elkarrekin batera jarri arren Basilio ez zen gaixotu. Medikua txertoa jartzera etxera etortzen zenean bera ezkutatu egiten zen. Don Juan eta gero Txorizena egon zen. Txorizena bizarduna zen; antza, bizarra azpian zituen marka batzuk estaltzeko zuen. Ehiztaria zenez, ehiza-garaian askotan gaitza zen bera aurkitzea.

32. Don Juanen autoa eta anaiaren bizikleta

- **Erref**: MUX-008/055
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 01:31:18. **Bukatu**: 01:32:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:
Don Juan medikuak bizikleta eta gero latorrizko autoa erosi zuen, gaur egungo bizikletek dituzten erroberen modukoak. Sasoi hartan bizikleta izatea gauza handia zen. Bere anaia zaharrak izan zuen auzotarren artean lehenengo bizikleta, beharrera joateko erositakoa; ingurukoek errekadutarako, medikutarako-eta eskatzen zioten. Ostean, banaka-banaka jendea tailerretan beharrean hasi zenean ugaritu ziren bizikletak.

33. Itsasoa gurutzatzeko txanela

- **Erref**: MUX-008/057
- **Iraupena**: 0:03:12. **Hasi**: 01:32:48. **Bukatu**: 01:36:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Ontzi-motak

Laburpena:
Gonbidatu joaten ziren etxe batera eta bertara joateko txanela hartu behar izaten zuten eta berari beldurra ematen zion. Hondartzara gutxitan joan da, behin olatu batek harrapatu eta ura irentsi zuenez gehiago ez da uretara sartu.

34. Erromeriak eta Maumeko San Lorentzoak

- **Erref**: MUX-008/059
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 01:36:38. **Bukatu**: 01:38:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Oromiñon, Muniketan, Zugastietan eta Albizen domekero egoten zen erromeria. Mauman San Lorentzoetan meza, aurreskua, igel-jokoa eta erromeria egoten zen.

35. Zugastietako Serafin eta Satur soinu-jotzaile

- **Erref**: MUX-008/061
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 01:39:07. **Bukatu**: 01:40:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Serafin Zugastietakoak joten zuen soinua eta bere anaia Saturren bonboa (jaiotzez Oromiñokoak ziren). Oizeko jaietara ere bera joaten ziren beste soinu-jotzaile askogaz batera.

36. Oromiñoko eta Muniketako erromeria

- **Erref**: MUX-008/063
- **Iraupena**: 0:04:15. **Hasi**: 01:42:45. **Bukatu**: 01:47:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Oromiñoko erromeria Alberdi tabernan egoten zen. Hango erromeriak bukatu zirenean Muniketako erromeriara joan zen jendea. Ez zen dantzan egiteko arazorik egoten. Gizonezkoek 2 erreal-edo ordaintzen zuten dantzan egin ahal izateko. Behin Muniketan mutil batek kalabazak eman zizkion neskari belarrondokoa eman zionekoa kontatzen du. Muniketan Bittorren tabernan egiten zen erromeria.Oromiñoko "treinta" eta Torreburuko Jose aritzen ziren soinua jotzen.

37. Domekeroko dirua, "kinttenatxue"

- **Erref**: MUX-008/064
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 01:47:00. **Bukatu**: 01:48:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:
Amak ematen zien domeketerako dirua: "kinttenatxue". Gero, bueltak amari itzuli behar izaten zizkioten, eta gastatutakoa azaltzeko gezurrak kontatzen zizkion amari. Erromeriara oinez. Erromeria bukatutakoan neska laguntzen egin behar izaten zuten.

38. Undako San Markosak eta Ajuriako San Juanetara gonbidatu

- **Erref**: MUX-008/083
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 01:49:02. **Bukatu**: 01:51:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Undako San Markosetan meza eta hamaiketakoa egoten zen baina ez erromeriarik. Ajuriako San Juanetan gonbidatu joaten ziren Izebalera. San Juanak artzainen jaiak omen dira eta ahuntzainena San Martin.

39. Ibarruriko frontoia

- **Erref**: MUX-008/086
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 01:53:15. **Bukatu**: 01:54:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Ibarrurin egoten ziren pilota-partiduak; Etxezarreko anaiak, Juanjo eta Rubio, onak zirela dio. Kanpoko jendea ere hurbiltzen zen bertara eta bertakoak ere kanpora.

40. Mutilak pilotan; neskak banderetan eta taixan

- **Erref**: MUX-008/090
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 01:58:14. **Bukatu**: 02:00:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Mutilak pilotan aritzen ziren Maumako frontoia eta neskek banderetan eta taixan. Basilioren emaztean azaltzen du zelan izaten zen banderen jokoa eta taixan. Arreburrikitoan neskak eta mutilak elkarrekin ibiltzen ziren

41. Kubike, arreburrikitoan eta sokadantzan

- **Erref**: MUX-008/092
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 02:00:43. **Bukatu**: 02:02:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
Kubike ere aritzen ziren olgetan. Basiliori arreburrikitoa gustatzen zitzaion gehien neskekin jolasten zuten-eta; mutilak azpian jarri behar izaten zuten. Sokadantzan batez ere neskak aritzen ziren; mutilak horretan baldarragoagoak zirela dio. "Al cocherito lere" abesten du.

42. Abarka-kordelak zelan egiten dira?

- **Erref**: MUX-008/095
- **Iraupena**: 0:02:40. **Hasi**: 02:05:02. **Bukatu**: 02:07:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Etxean egindako abarka-kordelak erakusten ditu eta zelan egiten diren azaltzen du pausuz pausu. Bideetan kakatza asko egoten zela dio eta abarkak beharrezkoak ziren.

43. Zinemara joan eta lokartu

- **Erref**: MUX-008/097
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 02:08:24. **Bukatu**: 02:09:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:
Nobiotan joan zen lehengo bider zinemara Santa Teresari buruzko pelikula bat ikasten eta lokartu egin zen; ez da berriro joan.

44. Abadeari berori eta erreberentzia

- **Erref**: MUX-008/099
- **Iraupena**: 0:02:28. **Hasi**: 02:10:27. **Bukatu**: 02:12:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika

Laburpena:
Abadeari berorika egiten zioten berba erreberentzia eta guzti. Abadeak ez ziren tabernara sartzen. Mauman bi meza zeuden egunen zehar; goizez eta iluntzean. Mauman bertako hiru abade egon dira, behin horietako bati Mauma egin zionean esan zion berari ez egiteko berba horrela.

45. Arrebagaz hika

- **Erref**: MUX-008/101
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 02:13:03. **Bukatu**: 02:14:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Basilioren etxean denek egiten dute hika, baina Basiliok arreba gazte bati baino ez dio egiten hika beste anai-arrebei ez eta gurasoei ezta pentsatu ere.

46. 54 urtez artzain

- **Erref**: MUX-008/103
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 02:15:38. **Bukatu**: 02:16:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
54 urtez artzain lanetan aritu izan da Basilio etxeko artaldeagaz; idiekin ere ibili izan da.

47. Artzainaren egunerokoa

- **Erref**: MUX-008/107
- **Iraupena**: 0:02:52. **Hasi**: 02:20:48. **Bukatu**: 02:23:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Berandu jota bostetan altxatzen ziren egin beharreko lanak egiteko. Egun normal batean egiten zituztenak azaltzen ditu; ordubete ere ez zuten libre izaten. Bildotsak saltzeko-edo ateratzea galarazita zegoen, hala ere eramaten zituzten; behin harakin bati gertatutako pasadizoa kontatzen du.

48. Zelan egiten da gazta?

- **Erref**: MUX-008/109
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 02:27:18. **Bukatu**: 02:28:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Gazta etxean bertan egiten zuten. Gazta zelan egiten zuten azaltzen du; gaur egun ere berdin egiten da.

49. Ohiko jatordua

- **Erref**: MUX-008/113
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 02:30:45. **Bukatu**: 02:32:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Armozutan sardina zaharrak taloa eta esnea jaten zuten; bazkaritan, bada eta aza patatakaz askotan jaten zen, besteak beste; txahala era etxe danetan hil zen. Fruta ugari izaten zen, sagarrak zein gaztainak.

50. "Seseñe"

- **Erref**: MUX-008/114
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 02:32:26. **Bukatu**: 02:33:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
"Seseñe", txahalaren okela banaketa. Ohikoa zen txahal bat hildakoan haren okela banatzea. Lantzean behin ardiak ere hiltzen zituzten; ardiak dauden tokian ez dago okela faltarik.

51. Eguneko 3 arrautza gordin edan

- **Erref**: MUX-008/116
- **Iraupena**: 0:01:07. **Hasi**: 02:33:48. **Bukatu**: 02:34:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Untxia domeketako jana zen. Arrautzak ere askotan jaten zituzten gordinik; eguneko 3 arrautza.

52. Ardi latxa

- **Erref**: MUX-008/118
- **Iraupena**: 0:00:52. **Hasi**: 02:35:18. **Bukatu**: 02:36:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:
Inguruetan egon den ardia latxa izan da, ez du besterik ezagutu.

53. Azerien erasoak

- **Erref**: MUX-008/121
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 02:38:15. **Bukatu**: 02:39:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Fauna » Natura » Basoko animaliak » Ugaztunak

Laburpena:
Basilio artzain zebilela arazo gehien azeriekin izan zuen; azeriak ardiengana baino gehiago oiloengana hurbiltzen zen. Negu batean bi ardi hil zizkioten azeriek. Azeria asko galdu dela dio basoan agertu zen hazteria dela-eta; ardiek harrapatu zuten hazteria azerietara pasatu zen, horregatik gaur egun ardiak botikarekin garbitu behar izaten dira.

54. Ugaraxoa, katamixarra eta kirikolatza jaten

- **Erref**: MUX-008/124

- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 02:41:38. **Bukatu**: 02:43:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Basoko animaliak » Anfibioak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Fauna » Natura » Basoko animaliak » Ugaztunak

Laburpena:
Lehen ugaraxoa (igela) jatea ohikoa zen; legatzaren antzeko gustua duela dio. Katamixarra eta kirikolatza ere jaten zirela dio; kirikolatza bizirik larrutzen da. Basiliok ez ditu sekula probatu katamixarra eta kirikolatza.

55. Muniketako bolatokia

- **Erref**: MUX-008/128
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 02:46:55. **Bukatu**: 02:48:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
Muniketan bolatokia egon zen; dirua jokatzen zen txapelketetan. Parte hartzea debaldekoa zen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-08

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com